לבי תורתא פגעו ביה גנבי אמרו ליה לאן קאזלת אמר להן לפומבדיתא כי מטא לבי תורתא פריש אמרו ליה תלמידא דיהודה רמאה את אמר להו ידעיתו ליה יהא רעוא דליהוו הנהו אינשי בשמתיה אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתין שנין ולא אצלחו כיון דחזו אתו כולהו תבעו (א) שמתייהו והוה בהו חד גירדנא דלא אתא לשרויה שמתיה אכלי' אריא היינו דאמרי אינשי גירדנא דלא טיזן שתא בציר משני תא חזי מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל: **מתני'** [א]בת ישראל לא תיילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן לעבודת כוכבים [ב]אבל עובדת כוכבים מילדת בת ישראל [ג]בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים [ד]אבל עובדת כוכבי' מניקה בנה של ישראל ברשותה: **גמ'** ת"ר [ה]בת ישראל לא תיילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן לעבודת כוכבים ועובדת כוכבים לא תיילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ו]עובדת כוכבים מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינה לבינה ור"מ אומר אפי' אחרות עומדות על גבה נמי לא דזימנין דמנחא ליה ידא אפותא וקטלא ליה ולא מתחזי כי ההיא איתתא דאמרה לחברתה מולדא יהודייתא בת מולדא יהודייתא אמרה לה (ב) נפישן בישתא דההיא איתתא דקא משפילנא מינייהו דמא כי אופיא דנהרא ורבנן א"ל לא היא במילתא בעלמא הוא דאוקימתה: בת ישראל לא תניק: ת"ר בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים מפני שמגדלת בן לעבודת כוכבים ועובדת כוכבים לא תניק את בנה של בת ישראל מפני שחשודה על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א [י]עובדת כוכבים מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינו לבינה ורבי מאיר אומר אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא דזימנין דשייפא ליה סמא לדד מאבראי וקטלא ליה וצריכא דאי אשמעינן מילדת בההיא קאמרי רבנן דשרי דלא אפשר משום דאחרות רואות אותה אבל מניקה דאפשר דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אימא מודי ליה לרבי מאיר ואי אשמעינן מניקה בההיא קאמר רבי מאיר דאסור משום דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרות עומדות על גבה אימא מודי להו לרבנן צריכא ורמינהו יהודית מילדת עובדת כוכבים בשכר אבל לא בחנם אמר רב יוסף [ז]בשכר שרי משום איבה סבר רב יוסף למימר אולודי עובדת כוכבים בשבתא בשכר שרי משום איבה א"ל אביי [ח]יכלה למימר לה דידן דמינטרי שבתא מחללינן עלייהו דידכו דלא מינטרי שבתא לא מחללינן סבר רב יוסף למימר אנוקי בשכר שרי משום איבה אמר ליה אביי [ט]יכלה למימר אי פנויה היא בעינא לאינסובי אי אשת איש היא לא קא מזדהמנא באפי גברא סבר רב יוסף למימר הא דתניא העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין אסוקי בשכר שרי משום איבה אמר ליה אביי יכול לומר לו קאי ברי אאיגרא אי נמי נקיטא לי זימנא לבי דואר (ג)תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן (ד) [י]העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא מעלין

ולא

לבי תורתא. מקום: **תלמידא דיהודה רמאה את.** תלמידו של רב יהודה הוה וקרו ליה רמאה כלומר ממנו למדת לרמותינו. (ד)ליסטין ישראל היו: **ידעיתו ליה.** שהוא רמאי: **בשמתיה.** לפי שהיה אדם גדול ושמתיה חיילא לייטינהו בשמתיה: [**גרדנא.** אורג]: **גרדן דלא טייון.** עניו. סתם גרדן אין לו בושת פנים: **גנבי דבבל.** שפגעו ברב מנשי נתפקרו לחרף אדם גדול: **ולסטין דארץ ישראל.** שפגעו בתלמידי ר"ע ספרו בשבחו. ואע"פ שסתם לסטין פרוצין מגנבים להודיעך שבחה של א"י: **מתני' מניקה בנה של ישראל ברשותה.** דישראלית אבל לא תמסרנו להוליכו בביתה שלא תהרגנו: **גמ' עובדת כוכבים לא תיילד את בת ישראל.** ואפילו אחרות ישראליות עומדות על גבה: **אפותא.** על מלתו של תינוק מקום שמוחו של תינוק רופס: **ולא מתחזי.** לא מינכרא שהרגתו: **נפישן בישתא דהיא איתתא.** כך וכך רעות יבואו עליך כמנין שהשפלתי מהן והרגתי בהן: **כי אופיא דנהרא.** אסקומ"א: **ורבנן.** (ב) קסברי בזמן שאחרות עומדות על גבה שרי אמרי לך במילתא בעלמא הוא דאוקימתה: **דשייפא סמא.** סם המות שפה בדדיה: **ולא מיתחזי מאבראי** לא גרס הכא עד לקמיה: **ואחרות רואות.** דאי מנחא ידא אפותא חזו ליה דאגב דחשידי יהבי ישראליות עינייהו עלה ומירתתא אבל מניקה דאפשר דשייפא סמא לדד מאבראי קודם שתכנס לבית ישראל אימא מודו ליה לר"מ: **בשכר שרי משום איבה.** ומתני' בחנם קמיירי דמלי לאישתמוטי ולמימר צריכה אני לשכר מזונותיי: **אולודי עובדת כוכבים בשבתא שרי בשכר.** כבחול משום איבה דהא איהו חזו דמיילדין לנשי דידן בשבת כבחול: **אסוקי בשכר שרי כו': קאי ברי אאיגרא.** ואם לא אורידנו ימות ונוח לי להפסיד שכרי ולהצילו: **נקיטא לי זימנא לבי דואר.** השלטון קבע לי זמן ליום וועד ואם לא אלך ילך שכרי נהפסדי:

מינין

גירדנא דלא טייון. פ"ה עניו כי סתם גירדן עז פנים הוא ובערוך גרים גירדנא דלטייה (ג) קללה כלומר דלייט מזליה שתא בצירא משניה כלומר בתר ענייא אזל עניותא: **עובדת** כוכבים מניקה בנה של ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינו לבינה. פירוש ואפילו ברשות הישראלית דפלוגתא דהנקה דומיא דמילדת ומילדת סתמא ברשות ישראל היא ואפ"ה אינו שרי אלא באחרות עומדות על גבה ומיהו בישראל יוצא ונכנס שרי דעומד על גביו קריא ביה כדמוכח פרק רבי ישמעאל (לקמן דף סא.) ואם כן צריך ליזהר שלא להניח ישראלית ההולכת חוץ לעיר את בנה יחידי בבית ביד מינקת עובדת כוכבים אם אין ישראלית בעיר יוצאות ונכנסות תמיד שם ואפ"ה מזמן שכיבה ואילך אסור להניחו יחיד ועל תינוק ותינוקת שמשהין בבית העובד כוכבים יחידים לרפאותן הורה ר"י לאסור מכמה עניינים שהם חשודים על שפיכות דמים ואפילו הם גדולים קצת ימשיכו' למינות ירושלמי עובדת כוכבים מניקה בנה של ישראל דכתיב (ישעיה מט) והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך תני יונק התינוק והולך מן העובדת כוכבים ומבהמה טמאה ומביאין לו חלב מ"מ ואין חוששין לא משום שקץ ולא משום טומאה: **ורמינהו** יהודית מילדת עובדת כוכבים וכו'. והמקשה לא עלה בדעתו להעמיד המשנה בחנם משום דתלי טעמא מפני שמילדת בן לעבודת כוכבים ורב יוסף אסיק דאפילו הכי בשכר שרי משום איבה: **סבר** רב יוסף למימר אולודי בשבת בשכר שרי. תימה לרב יוסף דס"ד דשרי ולאביי נמי דמשני דליכא איבה משמע הא איכא איבה שרי היכי שרינן משום איבה מילתא דאית ביה איסורא דאורייתא דאמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז:) הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב משום עוקר דבר מגידולו דהוא תולדה דגוזז וי"ל דהכא מיושבת על המשבר שכבר נעקר לצאת א"נ כיון דכלו לו חדשיו פסקו גידוליו: **והרועים** בהמה דקה. פירוש בשלהן דאי בשל אחרים הא אמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) אין אדם חוטא ולא לו וא"ת מאי האי דאמור רבנן ברועים שאינם פסולים אלא מדרבנן וגם הם כשרים לעדות אשה כדאיתא בספ"ק דר"ה (דף כב.) ואילו בגזלנין שהם פסולין מן התורה לכל עדות שבתורה לא אמור כולי האי וכן מומר אוכל נבילות לתיאבון דלכ"ע אמרי' הכא דאיתרבי (ד) בין השבת גופו והשבת ממונו דחייב להעלות ואסור להוריד ואור"י דהיא הנותנת משום דלא פסילי אלא דרבנן עשו חכמים חיזוק כדי שיתנו לב לשוב וב"ד היו (ה) מכין ועונשין שלא מה"ת: **לא** מעלין. ואפי' לר"מ דאמר (ו) בפ"ק (דף כ.) לעובד כוכבים בנתינה:

ולא

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ג ה"ה], ב) [עי' ערוך ערך אפי א' אי' קנת. בנוסחא אחרת ופירש יפה], ג) [סנהדרין נ. ע"ש לעיל יג: תוספתא ב"מ פ"ב], ד) [זהו התחלת הדיבור ושייך לעיל כה: פגעו בהן לסטין], ה) ליתא בכ"י.

◆

גליון הש"ס

גמ' העובדי כוכבים והרועים. עיין לעיל דף ד ע"ב תוספות ד"ה פ"מ ודף י ע"ב תוספות ד"ה חד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תבעו דלישרו שמתייהו: (ב) רש"י ד"ה ורבנן דקסברי: (ג) תוס' ד"ה גירדנא וכו' דלטייא כלומר כצ"ל ותיבת קללה נמחק: (ד) ד"ה והרועים וכו' דאיתרבי ביה השבת גופו: (ה) ד"ה לא וכו' בפ"ק. נ"ב בדף כ ועיין במ"ש התוספות לשם בד"ה ר' יהודה:

◆

לעזי רש"י

אישקומ"א. קצף.

◆

מוסף רש"י

ורועי בהמה דקה. ישראל, שסתמן גזלנים שמרעים בהמתן בשדות אחרים (סנהדרין נז.) והן גזלנים הרי הן כעובדי כוכבים (לעיל יג.). **לא מעלין.** אותם מן הבור להצילם מן המיתה (סנהדרין נז.) אם נפלו לתוכה, אלא יניחם וימותו (לעיל יג:).

◆

רבינו חננאל

לבי תורתא פגעו ביה גנבי אמרו ליה להיכן קא אזלת הרחיב להן את הדרך ואמר להן לפומבדיתא אמרו הם בדעתם במקום פלוני נקח מה שעמו כי מטא לבי תורתא פריש ועאל למדינתא אמרו ליה תלמיד יהודאה רמאה אנת אמר להו ידעיתו ליה ורמאה קריתו ליה ליהוו הנך אינשי בשמתיה עבוד גנובתא ולא אצלחו אתו כולהו תבעו ושרא להו חד מינייהו לא אתא אכליה אריא: אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי גירדנא דלייט מזליה שתא בצירא ליה מן שניה: תא חזי לסטייא דא"י אמרו לתלמידי ר' עקיבא אשרי ר' עקיבא ותלמידיו ולסטייא דבבל אמרו תלמיד יהודאה רמאה אנת: **פיס'** בת ישראל לא תיילד את העובדת כוכבים. אסיקנא בת ישראל לא תיילד בנה של עובדת כוכבים מפני שמגדלת בן לעבודת כוכבים עובדת כוכבים מיילדת בת ישראל בזמן

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ט מהלכות עבודת כוכבים הלכה טז סמג לאוין מה ופה טור וש"ע י"ד סימן קנד סעיף ב:
יח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
יט ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
כ ד ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
כא ז ח ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
כב י כ מיי' פ"י מהל' עבודת כוכבים הל' א ופ"ד מהלכות רוצח הלכה יא סמג לאוין קנג טוש"ע י"ד סימן קנח סעיף א וטוש"ע ח"מ סימן תכה סעיף ה:

◆

רבינו חננאל (המשך)

שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינה לבינה ואע"ג דאמרה ההיא חייתא עובדת כוכבים נפישא בישתא דההיא איתתא דקא משפלנא מינייהו כי אופי בנהרא פי' כיון שגינו אותה חברותיה ואמרו לה מיילדת של יהודים השיבה להם המילדת יבואו עליה רעות רבות אם אינה הורגת מהן כמו חריות שעל הנהר כלומר איני מילדת אותם אלא מתכוונת להורגן לא חיישינן לה שלא אמרה אלו הדברים באמה אלא לדחות הגנות שגינו אותה: בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים. אסיקנא בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים מפני שמגדלת בן לעבודת כוכבים ועובדת כוכבים מניקה בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה כדכתיב והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך והא דתניא יהודית מילדת עובדת כוכבים בשכר אבל לא בחנם אוקמא רב יוסף למימר אולודי עובדת כוכבים (בשבת) משום איבה התירו לה בשכר: סבר רב יוסף למימר אולודי עובדת כוכבים בשבת [בשכר] וכן אנוקי בנה של עובדת כוכבים וכן הא